

Förebygga riskbeteende & främja psykisk hälsa för personer med NPF

Kristin Backman och Elin Pettersson

www.npsupport.se

Neuropsykiatrisk
Support

<http://www.npsupport.se>

Funktionsvariationer

Kunskap och förståelse

Funktionsvariationer NPF

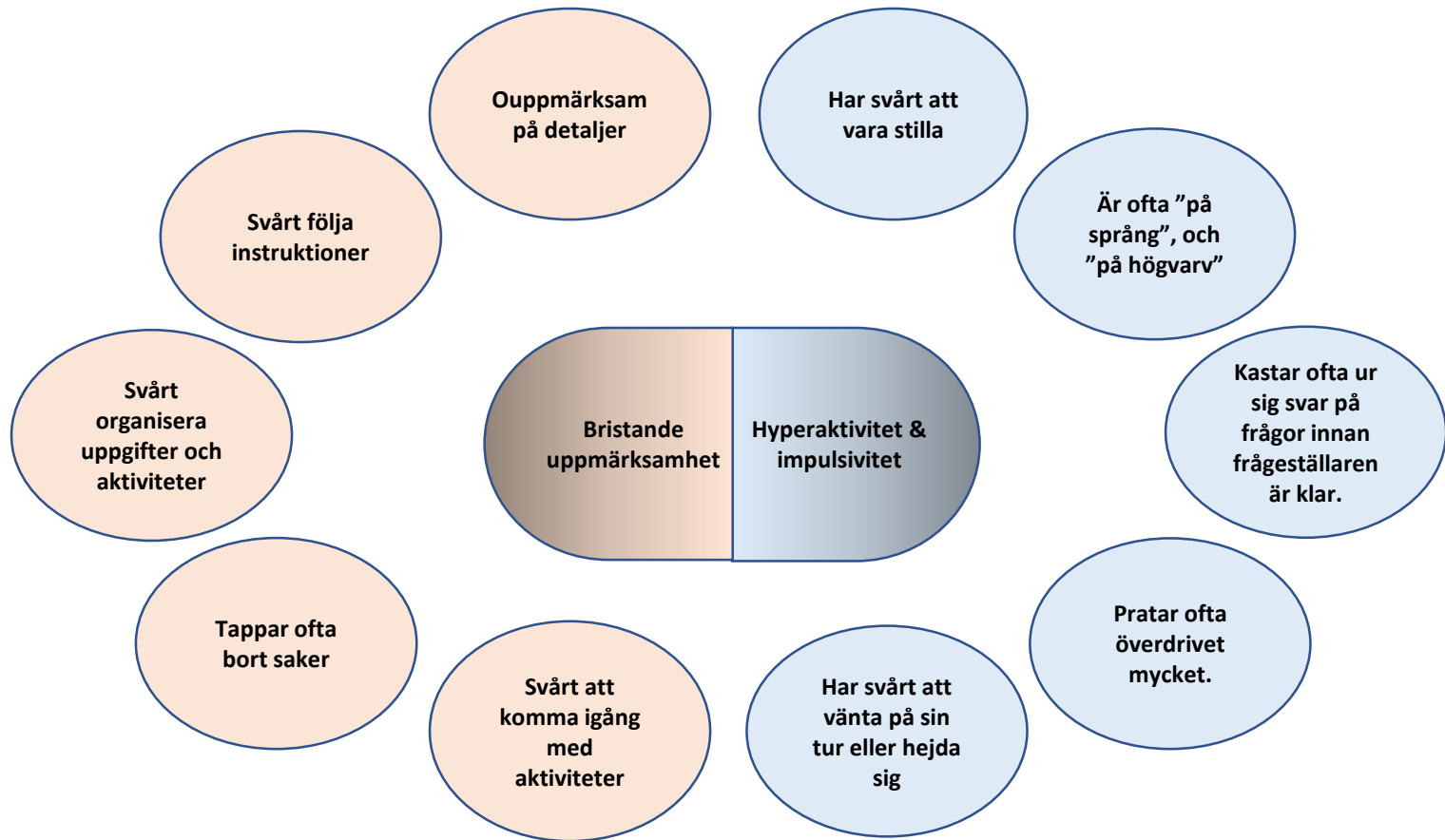
Kognitiva funktionsskillnader – Unika sätt
att sortera, filtrera och bearbeta
information och intryck

Affektiva funktionsskillnader – Unika sätt
att reagera, agera och hantera känslor

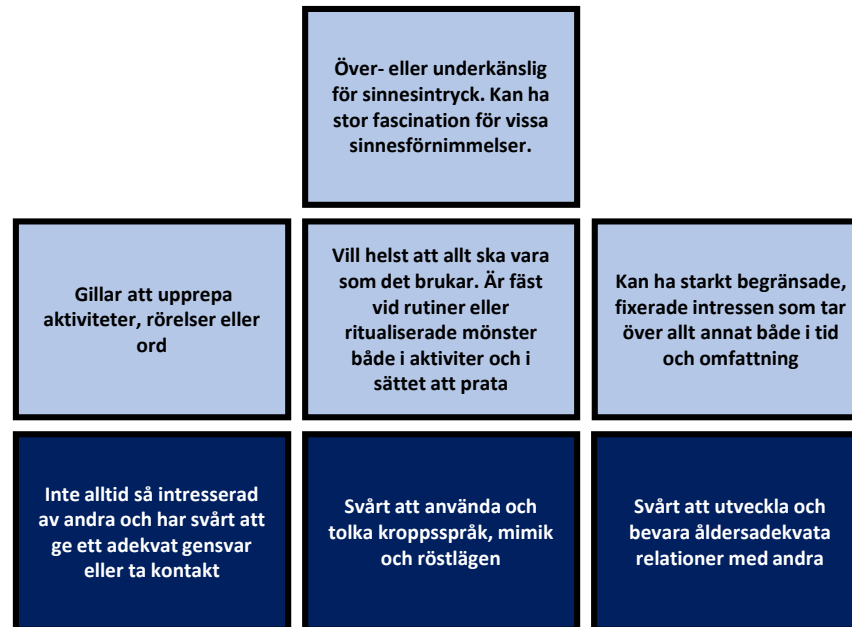
Riskbeteende – Hur definierar vi det?

Handlingar och beteenden som får negativa konsekvenser för individen själv och dess omgivning.

ADD/ADHD

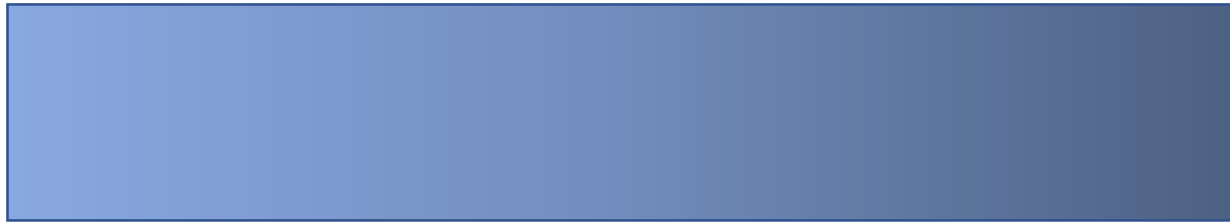

Autism

3 + minst 2

Grader av autism

Nivå 1:
Kräver stöd

Nivå 2:
Kräver omfattande stöd

Nivå 3:
Kräver mycket omfattande stöd

Individperspektiv

Några teorier som påverkar...

- Theory of Mind/Mentalisering
- Central koherens
- Exekutiva funktioner

Theory of mind/Mentalisering

Vår förmåga att förstå att man själv och andra har ett tanke- och känsloliv som styr beteendet i olika situationer

Central koherens

Vår förmåga att skapa ett centralt sammanhang,
sätta samman detaljer till en helhet
samt använda sig av sammanhang för förståelse.

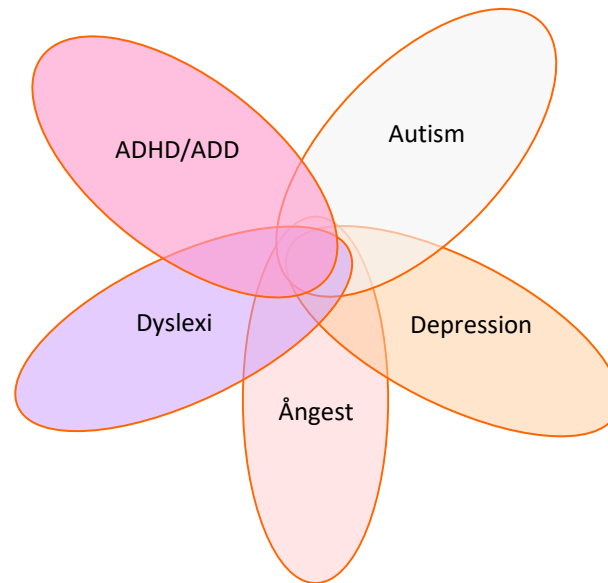
Exekutiva funktioner

Vår förmåga att planera, strukturera,
anpassa och kontrollera våra handlingar

Perception

Förmåga att tolka och hantera sinnesintryck

Ofta överlappande problematik

Riskbeteende och NPF

Datorspel

Alkohol

Isolering

Droger

Nätet

Stölder

Passivitet

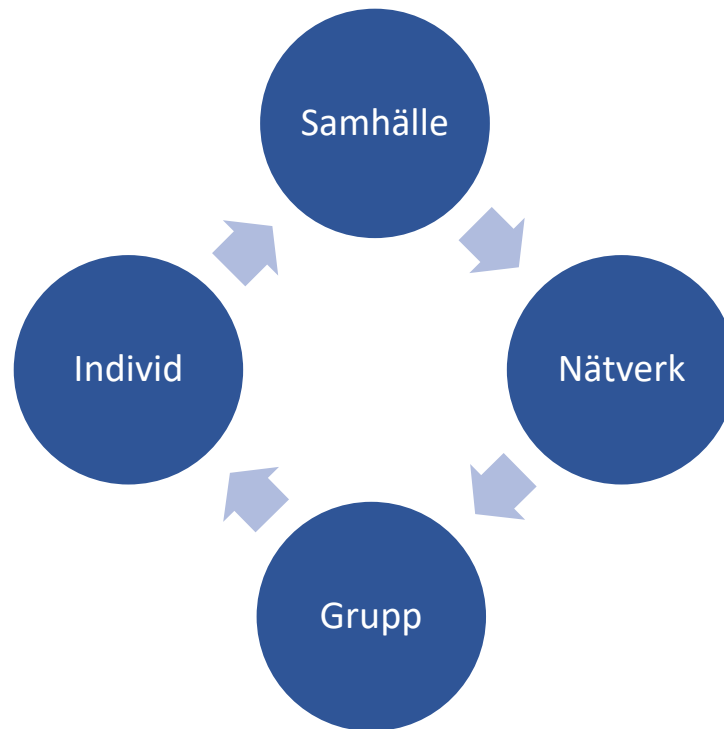
Sociala medier

Självskadebeteende

Sexuella relationer

Tobak

Vapenintresse

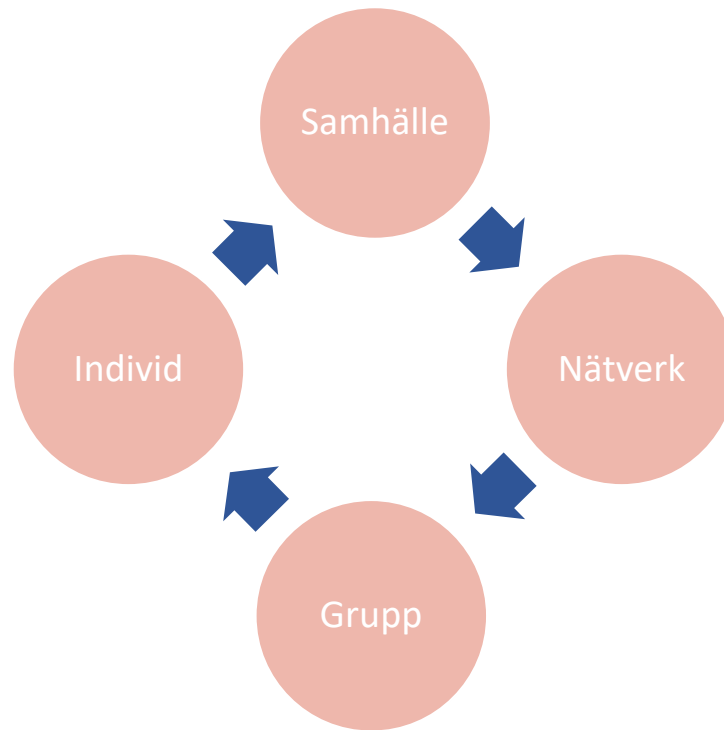

Risikfaktorer är någonting som ökar sannolikheten eller risken för att ett visst beteende ska utvecklas.

Bland vuxna som har ASD och normal eller hög begåvning har 70 procent haft minst en depression, 50 procent har haft upprepade depressioner och 50 procent någon form av ångesttillstånd.

Asperger syndrome and schizophrenia Psychiatric and social cognitive aspects
En studie av Tove Lugnegård och Maria Unenge Hallerbäck vid Göteborgs universitet

Skyddsfaktorer som kan förebygga riskbeteende
och främja psykisk hälsa

Push – out
Skolutveckling/skolförbättring

Pull – out
Elevens sociala situation

Fall – out
Skolframgång, motivation och delaktighet

Skolans organisation
Personalens kompetens
Skolans rutiner
Perspektivtagande kultur

Ekonomisk oro
Sysselsättning
Familjesituation
Föräldraskap
Sjukdom

Når inte betyg
Det pedagogiska stödet är otillräckligt
Depression

Fritt ur: *Early school leaving and learners with disabilities and/or special educational needs*

European agency for special needs and inclusive education 2016

Push – out
Utveckling på arbetsplatsen

Pull – out
Personens sociala situation

Fall – out
Motivation och delaktighet

Organisation
Personalens kompetens
Rutiner
Perspektivtagande kultur

Ekonomisk oro
Sysselsättning
Familjesituation
Föräldraskap
Sjukdom

Klarar inte arbetsuppgifter
Stödet är otillräckligt
Depression

Självförståelse

Fungerande
sysselsättning

Stressreducering

Nätverk

Sömn

Begripligt

Meningsfullt

Relation
med andra

Kost

Hanterbart

Motion

Personer gör så gott de KAN
om de kan!

Fritt av Ross W Greene

Krav och förmåga

Stress

Avsluta det jag håller på med för att jag måste göra annat

Glömmer bort namn

Inte vet vad jag ska säga

Behöva vänta

Ältar dagens kommunikation och händelser när jag kommer hem

Oroar mig för att jag har ont i kroppen och jag inte förstår varför

Behöva åka till någon ny plats som jag inte känner till sedan tidigare

Ljud, ljus och smak

Att någon oförberett tar i mig

Att göra fel när jag är med andra

Att prata med människor jag inte känner

Plötsliga förändringar

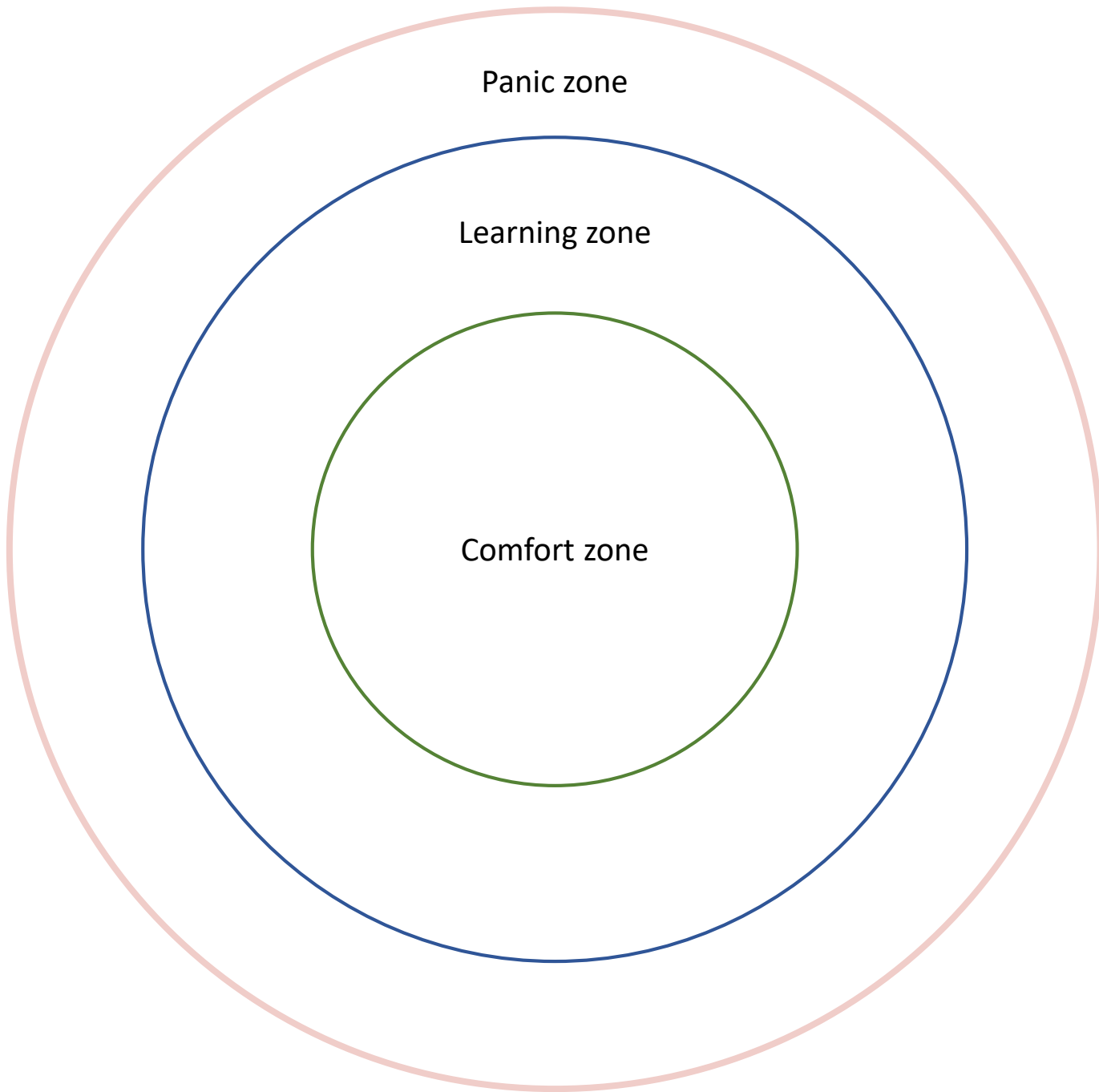
Inte lyckas så bra som jag tänkt mig

Inte förstår hur jag ska göra

Samarbeta med andra

"Läsa mellan raderna"

Ekonomi

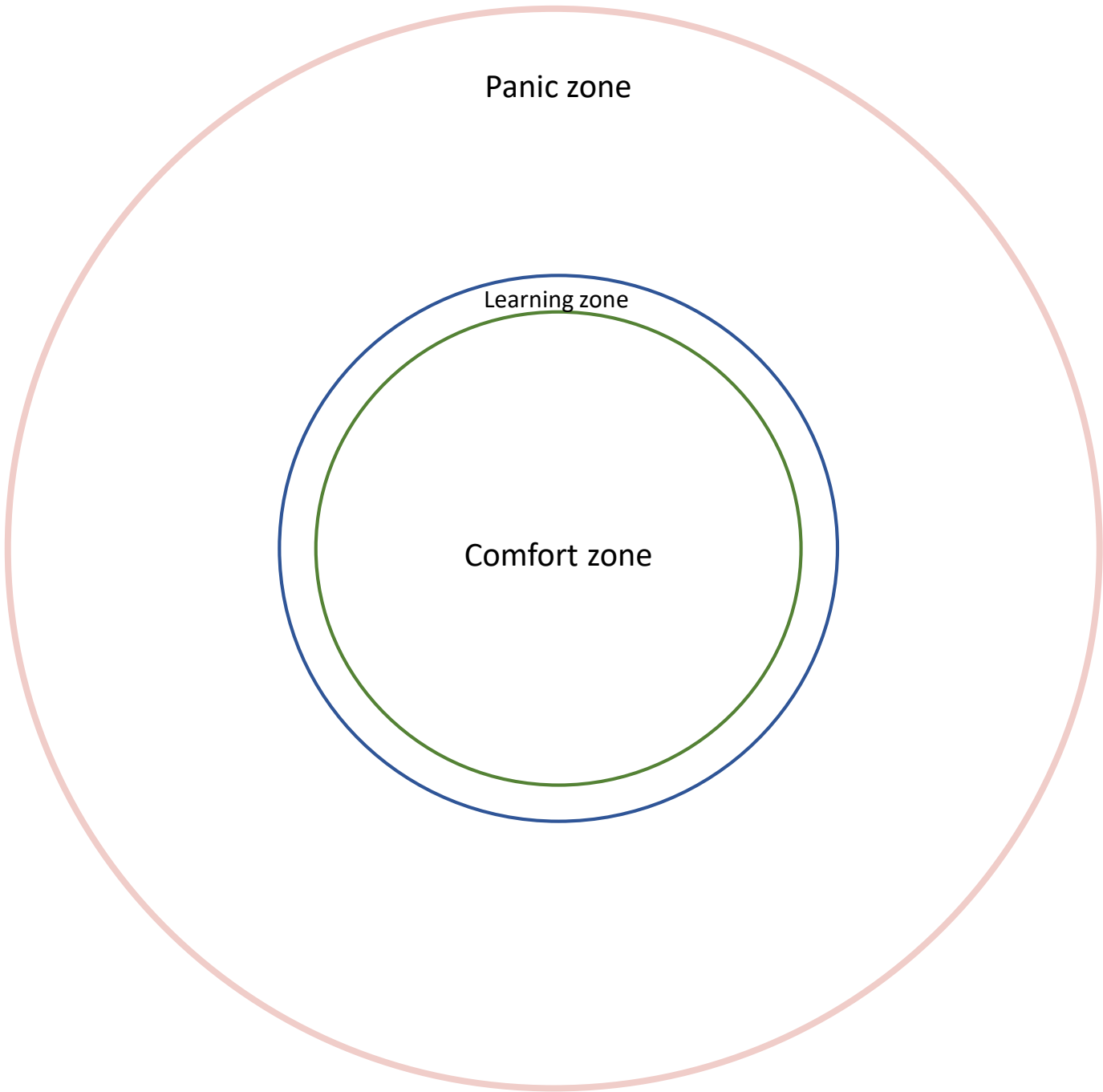

Panic zone

Learning zone

Comfort zone

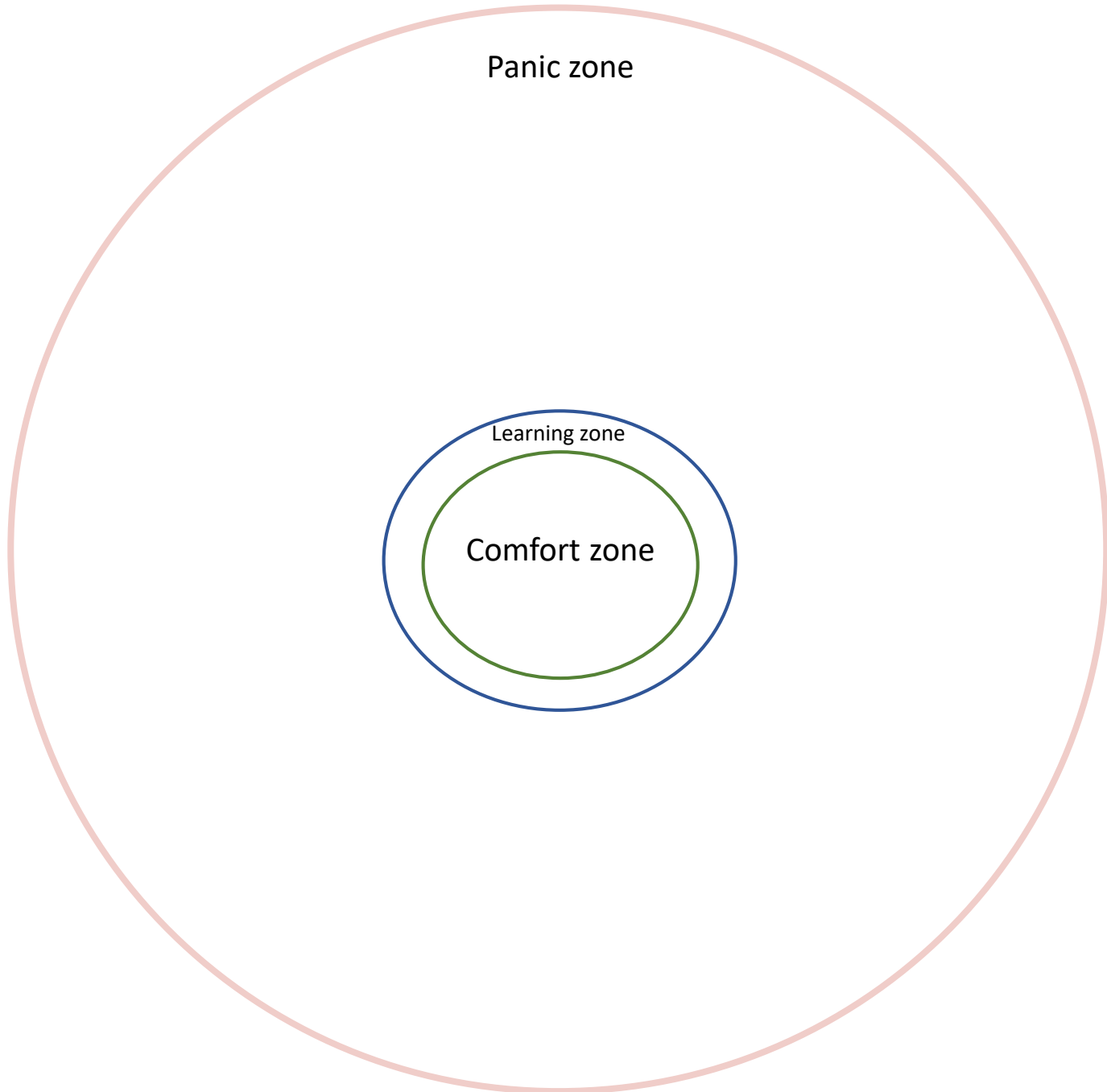

Panic zone

Learning zone

Comfort zone

Panic zone

Learning zone

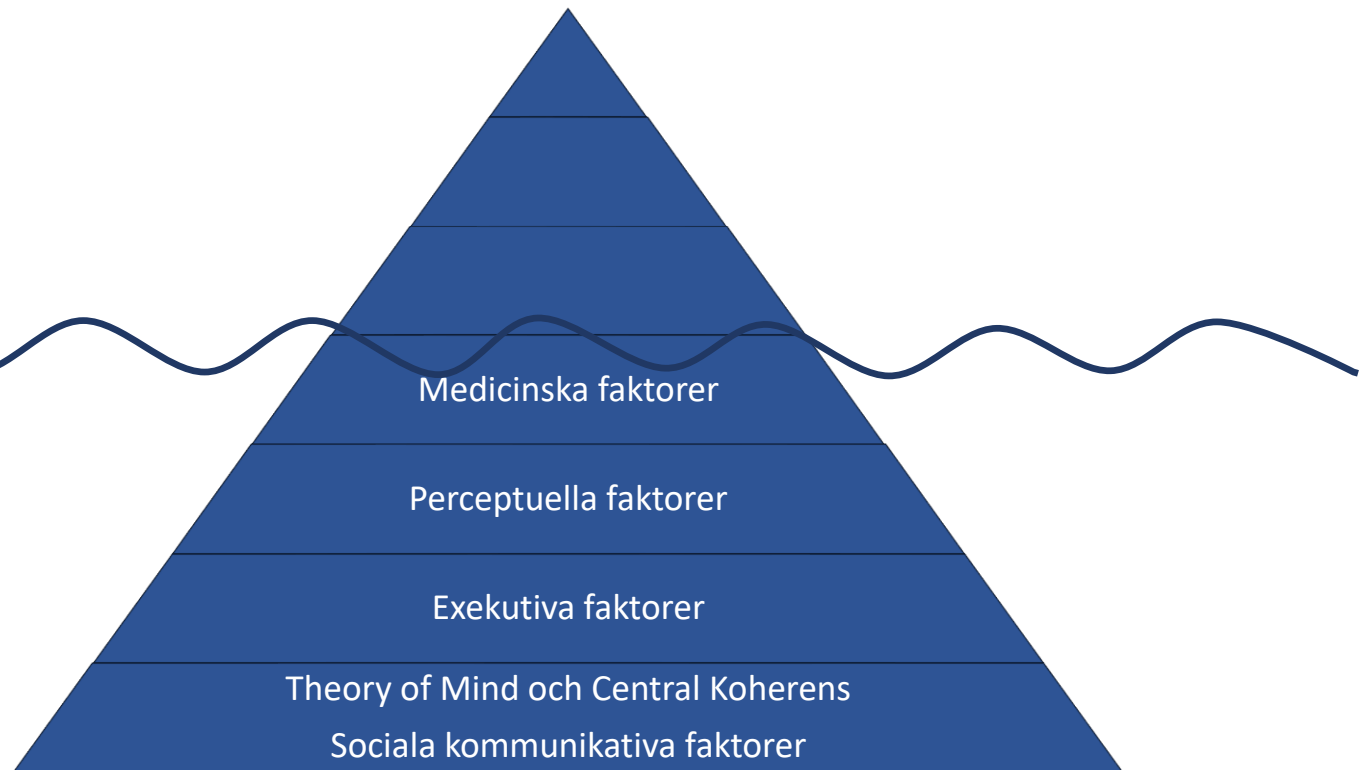
Comfort zone

Hur kan man kartlägga orsaker
till riskbeteenden?

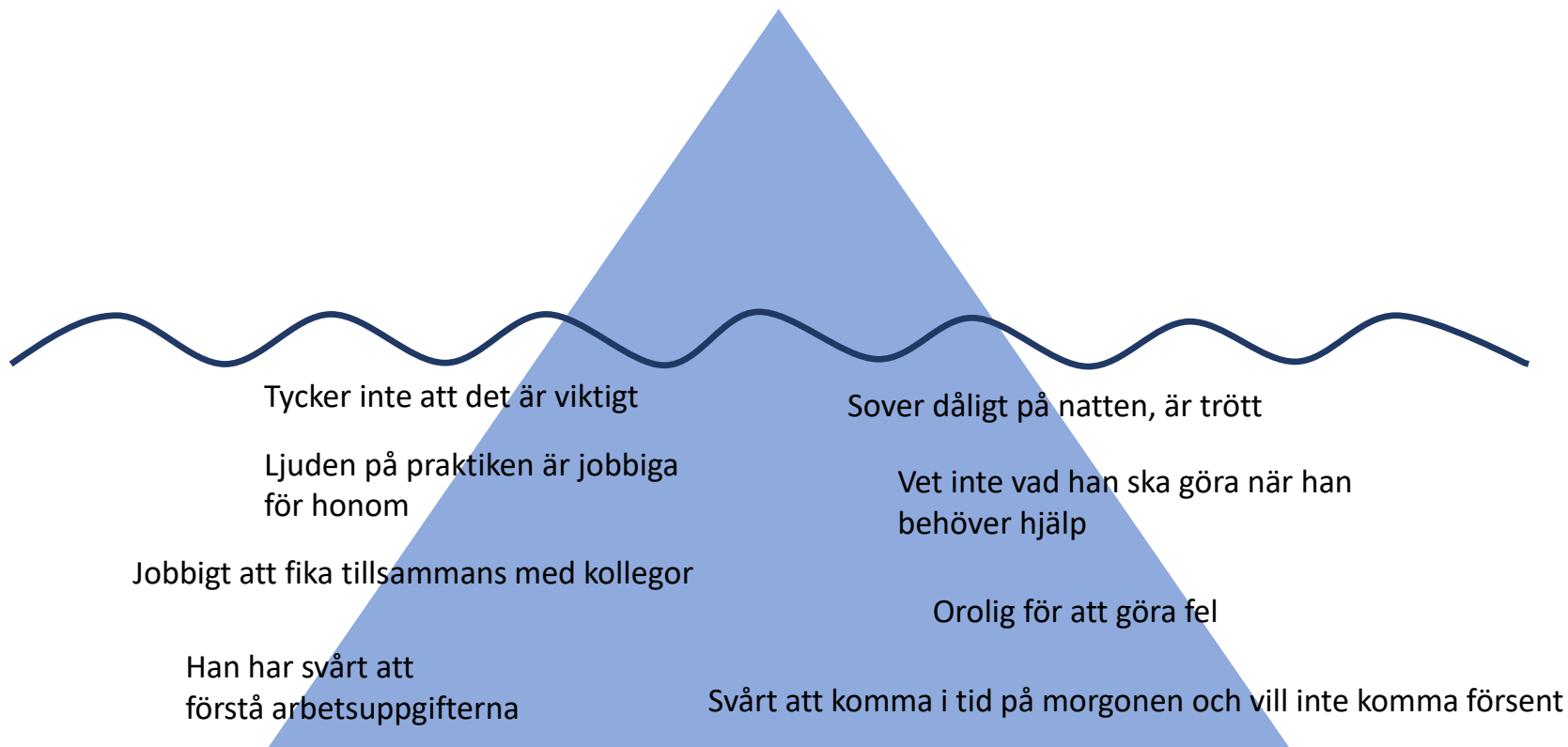
Kartläggning

Beteende

Orsaker

William kommer inte till sin praktikplats

Malin har inte betalat hyran på flera månader och riskerar att bli vräkt

Hennes dator fungerar inte

Depression som gör att hon mår dåligt

Hon har gjort slut på pengar

Glömmer bort

Har inte fyllt i papper på rätt sätt och får inte försörjningsstöd

Hon tycker det är svårt att veta hur man gör när man betalar räkningar

Stressorer i vardagen

Ungdomar och vuxna med NPF

Samtalstekniker

- Anpassa
- Sammanhangsmarkera
- Visa intresse
- Lyssna
- Benämna och bekräfta
- Reglera
- Hantera
- Reflektera

Samtalsverktyg

- Papper och penna/Whiteboard
- Agenda för samtal
- Påståendematerial
- Skalfrågor
- Plus och minus/För- och nackdelar
- Samtalssammanfattning

Kunskaper om den mänskliga hjärnan,
om människors tankar och känslor,
om människors fungerande i samspel med andra

Ett anpassat bemötande

Behov av samverkan och samarbete på flera olika nivåer

Aktivt, allsidigt stöd och anpassade levnadsvillkor på
olika nivåer:

- Samhälle
- Nätverk
- Grupp
- Individ

Behov av gemensam samlad kunskap och förståelse

**Neuropsykiatrisk
Support**

Tack för att ni lyssnat!

Kontakta oss gärna

Kristin Backman kristin.backman@npsupport.se

Elin Pettersson elin.pettersson@npsupport.se

Telefonnummer: 076-941 83 01

Hemsida: <http://www.npsupport.se>